

Valtuustoaloite ilmastovaikutusten arvioinnista

Kaupunginvaltuusto 09.05.2022 § 50

”Kerta toisensa jälkeen kansainvälisen ilmastopaneelin IPCC:n ilmastoraportit sisältävät yhä vakavamman viestin: nopeiden ja vaikuttavien päästövähennysten aika on nyt tai joudumme varautumaan erittäin vakaviin muutoksiin ja kantamaan vastuuta ilmastomuutoksen mukanaan tuomista katastrofeista. Ilmastotavoitteita on kiristettävä ja päästövähennystoimia nopeutettava kaikilla yhteiskunnan aloilla.

Ilmaston kannalta kestäviä päätöksiä syntyy todennäköisemmin, jos päätösten ilmastovaikutukset ovat tiedossa päätöstä tehtäessä.

Ylöjärvi on HINKU-kuntana tavoittelemassa 80% päästövähennyksiä vuoteen 2030 mennessä, ja tämä vaatii suuren mittakaavan sekä järjestelmätason tekoja ja vaikuttavuutta.

Tavoitteiden näkyvä sisällyttäminen osaksi kaupungin talousarviovalmistelua vahvistaisi ja tekisi näkyväksi toimien vaikuttavuuden mittakaavan sekä kannustaisi kuntalaisia, yrityksiä ja yhteisöjä vielä vahvemmin mukaan ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Talousarvio on strategian ohella tärkein kaupungin toimintaa ohjaava poliittinen päätös ja siksi on olennaista ymmärtää ja tunnistaa talousarvion ja HINKU-tavoitteiden yhteys. Myös tilinpäätökseen tulisi sisällyttää arviointi ilmastovaikutuksista ja tavoitteiden toteutumisesta.

Talousarvio ei kuitenkaan ole kaupungin ainoa ilmastovaikutuksiltaan merkittävä päätös. Siksi ilmastovaikutusten arviointi tulisi asteittain tuoda osaksi kaikkea kaupungin päätöksentekoa. Tavoitteena olisi saada kokonaiskuva kaupungin HINKU-tavoitteita tukevista ja niitä haittaavista resursseista sekä lisätä kustannustehokkuutta ja läpinäkyvyyttä.

Ilmastovaikutusten sisällyttäminen osaksi taloussuunnittelua ja ilmastovaikutusten arvioinnin sisällyttäminen kaikkeen päätöksentekoon haastaa päätöksentekoa ja valmistelua, mutta asteittainen muutos kannattaa aloittaa ripeästi. Työ varmasti edellyttää myös osaamisen päivittämistä ja uusia työkaluja. Ylöjärvi voisi hyödyntää ja kirittää myös seudullista yhteistyöverkostoa.

Lisäksi valmisteluprosessin kehittäminen entistä osallistavammaksi lisäisi myös laajemmin kaupungin henkilöstön tietoisuutta kaupungin toiminnan ilmastovaikutuksista sekä oman hallinnonalan kytköksistä niihin.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Ylöjärvi

- sisällyttää ilmastovaikutusten arvioinnin ja päästövähennystavoitteet poikkileikkaavasti osaksi kaupungin taloussuunnitelmia ja
- tekee kaupungin päätösten ilmastovaikutukset näkyväksi esimerkiksi toteuttamalla ilmastovaikutusten arvioinnin osana kaikkea päätöksentekoa sekä

- kartoittaa mahdollisuuksia rakentaa malleja ilmastovaikutusten arviointiin yhteistyössä esimerkiksi muiden Pirkanmaan seutukuntien kanssa.

Vihreä valtuustoryhmä”

Päätös Kaupunginvaltuusto päätti lähettää em. valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 30.05.2022 § 203
407/11.00.00/2022

Esittelijä Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus Kaupunginhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen kehityspalveluille lausuntoa varten.

Päätös Hyväksyttiin.

Kaupunginhallitus 20.11.2023 § 356
407/11.00.00/2022

Valmistelijat Kehityspalvelut ja Ylöjärven ilmastotyöryhmä

Ylöjärven kaupunki on sitoutunut kaupunginvaltuuston 4.2.2019 § 6 päätöksellä hiilineutraalien kuntien Hinku-verkoston ja kriteereihin sekä tavoittelemaan 80 prosentin päästövähennystä vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2007 tasoon. Päästövähennystavoite kattaa Ylöjärven kaupunkialueella syntyvät kasvihuonekaasupäästöt riippumatta siitä, minkä tahon toiminnasta ne syntyvät. Tavoitteen saavuttamiseksi on laadittu tiekartta, jota ollaan parhaillaan päivittämässä.

Valtaosa Ylöjärven kasvihuonekaasupäästöistä syntyy liikenteestä, rakennusten lämmityksestä ja sähkönkulutuksesta. Ylöjärven kaupunkiorganisaation osuus kaupungin kokonaispäästöistä on pieni, mutta kaupunki voi omilla toimillaan luoda edellytyksiä merkittävälle päästövähennyksille.

Hiilineutraali Ylöjärvi on yksi Ylöjärven kaupunkistrategian 2022-2032 strategiakärjistä. Osastot ja yksiköt asettavat tähän kärkeen liittyvät tavoitteet vuosittain osana talousarvioprosessia ja raportoivat niiden toteutumisesta osana tilinpäätöstä ja toiminnan seuranta. Kaupungin ilmastotiekartta on meneillään olevan päivityksen yhteydessä tarkoitus sitoa kiinteämmin talousarvioprosessiin ja sen aikatauluihin. Tämä parantaa talousarvion ja ilmastotavoitteiden yhteyttä. Tiekarttaluonnos sisältää toimenpiteen ilmastotilinpäidon ja -budjetoinnin käyttöönoton. Työ tätä kohti on jo aloitettu.

Ylöjärvellä on käynnissä Ilmastovahti-palvelun kehitystyö. Palvelu tehostaa ilmastoitoimenpiteiden toteuttamista ja sisäistä raportointia sekä tekee ilmastotyön näkyväksi asukkaille ja sidosryhmille. Palvelu on tarkoitettu julkaista alkuvuodesta 2024 tiekartan päivityksen aikatauluun linkittyen.

Ilmastovaikutusten objektiivinen arviointi osana kaikkea päätöksentekoa on moniulotteinen kokonaisuus ja vaatii erityistä osaamista päätösten valmisteluvaiheessa. Vaikutusten arviointia tulee lisäksi tehdä useasta eri näkökulmasta, jotta voidaan esimerkiksi tunnistaa päätöksiin liittyviä ristikkäisvaikutuksia. Ylöjärven päivityksessä olevaan ilmastotiekarttaluonnokseen sisältyy toimenpide ristikkäisvaikutusten huomioimisesta.

Vaatimuksia ilmastovaikutusten arvioinnista tulee jo lainsäädännön kautta (esimerkiksi YVA, ajoneuvojen ja liikennepalvelujen hankinta). Lainsäädännön vaatimukset ovat laajenemassa ja kiristymässä tulevaisuudessa, kun esimerkiksi vuonna 2025 ilmastonmuutoksen hillintä tulee osaksi rakentamisen lainsäädäntöä. Rakentamislaki ohjaa rakentamaan vähähiilisesti, eli huomioimaan rakennuksen koko elinkaaren aikana syntyvät ilmastohaitat ja -hyödyt.

Ylöjärven kaupungilla on jo käytössä menetelmiä ilmastovaikutusten arviointiin ja näkökulma on mukana hankevalmisteluissa. Merkittävässä hankkeissa vaikutusten arvioinnit, sisältäen ilmastovaikutukset, tehdään osana suunnittelua. Maankäytön suunnittelu käyttää Kilva-työkalua (kaavan ilmastovaikutusten arviointi), joka soveltuu kaikille kaavatasoille. Toimitilahankkeissa suositaan ilmastomyönteisiä lämmitystaparatkaisuja ja huomioidaan energiatehokkuus. Viime vuosina toteutetuissa talonrakentamishankkeissa pääasialliset lämmitystavat ovat energialähteiltään uusiutuvia. Suuremmissa kohteissa hyödynnetään aurinkolämpöä tukena. Infrahankkeissa kierrätys- ja uusimateriaalien käyttö on osa keinovalikoimaa. Niiden käyttö tuottaa usein myös taloudellista hyötyä ja teknistä etua. Yhdyskuntarakentamisessa ja kunnossapidossa käytetään päästökriteerejä koneiden ja kuljetuskaluston kilpailutuksissa.

Kuntien Hankintapalveluilla (KuHa Oy) energiatehokkuuden ja ilmastovaikutusten huomioinen ovat osa normaalia toimintaa hankintoja suunnitellessa. KuHa kilpailuttaa hankinnat siten, että ilmastovaikutukset, energiatehokkuus ja ympäristötekijät huomioidaan kaikissa niissä hankinnoissa, joissa ne ovat hankinnan sisällön kannalta oleellisia ja huomioitavia tekijöitä. Yhtä ainuttakaan tapaa ei huomioimiseen ole, vaan se vaihtelee tapauskohtaisesti hankinnan luonteen mukaan. Sopimuskaudella tilaajaosaamista kehitetään ja korostetaan energiatehokkaita vaihtoehtoja, jolloin mahdollistetaan säästöjä esim. energiamäärissä tai pyritään vaikuttamaan päästöjen määrään. Sopimuskauden aikana sopimustuoteuudistuksissa huomioidaan aina korvaavien/uusien sopimustuotteiden energiatehokkuudet mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi KuHa järjestää vuosittain koulutuksia, joissa aiheina on yleisen hankintakoulutuksen lisäksi mm. energiatehokkaat hankinnat, eettiset hankinnat ja vastuullisuus hankinnoissa.

Yhteistyötä ilmastoasioissa tehdään erilaisissa verkostoissa ja se on myös tuloksekkaan ilmastotyön yksi edellytys. Ylöjärvi on mukana mm. Hinku-verkostossa, Pirkanmaan ilmastoforumissa ja -akatemiassa, Pirkanmaan ilmastotoimintakeskuksen suunnittelussa sekä Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän ilmasto- ja nykyisin kestävästi siirtymän työryhmissä.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että se hyväksyy kehityspalveluiden ja ilmastotyöryhmän lausunnon vastauksena aloitteeseen.
Päätös	Hyväksyttiin.